

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ УЧАСТІ В КАПІТАЛІ

Сучасна банківська система України є цілісною та сформованою структурою, яка, в цілому, характеризується значними позитивними змінами та відповідає світовим стандартам. Однак, вітчизняна банківська система пройшла складний шлях становлення, а особливості її функціонування та розвитку, пов'язані, зокрема, і зі зміною частки держави в капіталі банків, що обумовлено зростаючою роллю банків у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави.

Не зважаючи на значну кількість публікацій вчених щодо трансформаційних процесів у вітчизняній банківській системі у науковій спільноті немає єдності у поглядах щодо визначення кількості етапів розвитку банківської системи України, їх тривалості, що й обумовлює актуальність досліджень за даною тематикою.

Проаналізувавши погляди провідних вітчизняних вчених, зокрема, Гребеник Н. [1], Д'яконої І. [2], Карчевої Г. [3], Миськів Г. [4], Пантелєєвої Н. [5], вважаємо за доцільне доповнити їх напрацювання дослідженнями сучасного стану розвитку банківської системи та виділити вісім взаємопов'язаних етапів з чітко визначеними часовими межами, обґрунтуванням ролі державної власності в банківському капіталі.

Перший етап (1991-1995 рр.) – створення дворівневої банківської системи, перетворення державних банків на комерційні.

Другий етап (1996-1998 рр. (до фінансової кризи)) – не виконання банками в повному обсязі функції фінансового посередника (не мали значного впливу на розвиток економіки).

Третій етап (1998 р. (після фінансової кризи) – 01.01.2000 р.) – розбудова банківської системи в умовах подолання наслідків фінансової кризи.

Четвертий етап (2000-2006 рр.) – підвищення стабільності та прибутковості банків, різке зростання частки іноземного капіталу.

П'ятий етап (2006-2008 рр.) – активізація усіх видів кредитування («кредитний бум»).

Шостий етап (2008 – 2010 рр.) – світова фінансова нестабільність та подоланням її наслідків.

Сьомий етап (2011 – 2013 рр.) – відновлення кредитування та робота з проблемною заборгованістю.

Восьмий етап (2014 р. – до сьогодні) - домінуюча роль банків з державною участю.

Обґрунтована періодизація дає можливість представити еволюцію становлення та розвитку вітчизняної банківської системи у вигляді узагальненої схеми, що відображає як змінюється частка держави в капіталі банків залежно від етапу розвитку (Рис. 1).

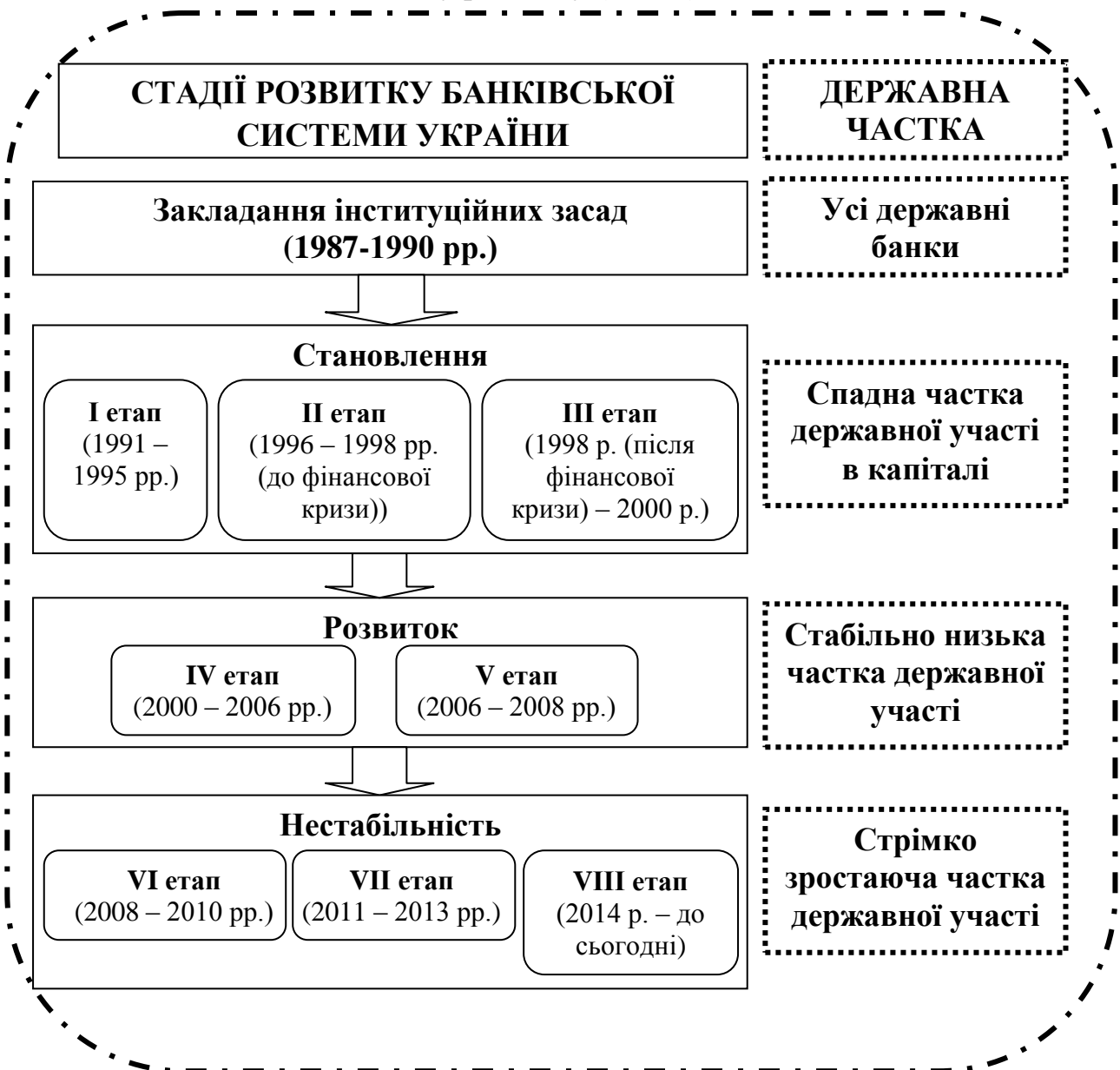

Рис. 1. Узагальнений вигляд становленні і розвитку банківської системи України в контексті державної участі

Джерело: [Власна розробка автора].

Залежно від зміни частки державної власності в капіталі банків в еволюційному розвитку банківської системи України виділили чотири стадії (закладання інституційних засад, становлення, розвиток та нестабільність), кожна з яких включає в себе два – три взаємопов'язані етапи розвитку банківської системи. Особливої уваги заслуговує

виокремлений підготовчий етап (що не увійшов до періодизації) – закладання інституційних засад функціонування сучасної банківської системи України.

З представленої узагальненої схеми становлення і розвитку вітчизняної банківської системи видно, що частка державної власності змінюється з розвитком банківської системи – від 100 % державних банків при закладанні інституційних засад сучасної банківської системи, до стрімко зростаючої частки державної участі на стадії нестабільності.

Так, наприклад державна частка в капіталі банків по відношенню до загального капіталу банківської системи у 2005 році складала 8,9 %, у 2010 – 20,05 %, у 2015 – 32,5 %, у 2016 – 33,5 %, а у 2017 році – 44,2 % [6].

Така ситуація обумовлена як заснуванням нових банків із державною часткою (Державний земельний банк, Український банк реконструкції та розвитку, ПАТ «Розрахунковий Центр»), так і переходом під державний контроль комерційних банків (АБ «Укргазбанк», ПАТ «Родовід банк», ПАТ «КБ «Київ»). А в грудні 2016 р. держава проводить націоналізацію ПАТ КБ «Приватбанк», що також значно збільшило частку держави в банківській системі України (так, станом на 01.11.2017 р. частка держави у сукупних активах банківської системи склала 56 % [6]).

Таким чином, доведено, що особливості розвитку банківської системи України пов'язані з часткою держави в капіталі банків, що відображено в розробленій автором періодизації та узагальненій схемі.

Список літератури:

1. Гребеник Н.І. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-кредитної (монетарної) політики. Стаття перша. Становлення монетарної політики в незалежній Україні / Н.І. Греббеник // Вісник НБУ. – 2007. - № 5. с. 12-22.

2. Д'яконова І. І. Адаптивність банківської системи та її прояв у динаміці економічного розвитку України / І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордань // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. - 2011. - № 4. - С. 118-126. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2011_4_18.

3. Карчева Г.Т. Особливості становлення та розвитку банківської системи України / Г.Т. Карчева // Економіка і прогнозування. – 2005. – №2. – С.93-102.

4. Миськів Г.В. Функціонування та розвиток кредитного ринку України: дис.. доктора економічних наук: 08.00.08 / Миськів Галина Василівна– К., 2016. – 442 с.

5. Пантелєєва Н.М. Фінансові інновації в банківській системі України: дис.. доктора економічних наук: 08.00.08 / Пантелєєва Наталія Миколаївна. – К., 2016. – 425 с.

6. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]: /Національний банк України. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>